

Entrevista amb el filòleg Josep Murgades

“La literatura catalana no és exportable”

Josep Murgades, co-director de la revista de llengua i literatura *Els Marges*, va anunciar en el marc de la Universitat Catalana d'Estiu que aquesta publicació preparava un manifest sobre el fet literari.

Segons Josep Murgades, aquest manifest vol constatar que actualment es produeix una literatura de qualitat en llengua espanyola sobre i des de Catalunya i que “és una literatura més exportable a l'estranger, que no la que ara es fa en català”.

Fa dotze anys la revista *Els Marges* ja va publicar un manifest sobre la llengua que va ser, en el seu moment, molt polèmic. Avui, Josep Murgades afirma que van fer curt, “la realitat ha depassat les nostres expectatives més crítiques, perquè la situació de la llengua no ha fet sinó empitjorar”. Creu que l'aparició dels grans mitjans de comunicació en català és un fet positiu, però “els mass-midia s'han limitat només a alentir el procés de substitució de la llengua catalana per la llengua espanyola”, però no s'ha aconseguit de capgirar aquest procés. Ara amb aquest segon manifest, centrat en el món literari a Catalunya, volen ser tan punyents i crítics com en el primer, “defugint qualsevol cofoisme”.

—*¿Quines idees bàsiques contindrà aquest segon manifest?*

—Per primer cop d'ençà de la Renaixença, torna a haver-hi una literatura de qualitat, escrita en espanyol, des de Catalunya i sobre Catalunya. Una literatura evidentment espanyola, per la raó tan simple que una literatura pertany a la llengua en la qual és vehiculada. Deixada clara aquesta premissa, ens vam adonar que la Renaixença el que havia aconseguit era fer viable, altre cop, una literatura de qualitat en català. Aleshores, la literatura catalana havia agafat una embranzida tal que tota la literatura que es feia en espanyol a Catalunya era de segona, de tercera i de quarta. Ara, des de fa uns anys, des que hem entrat en aquesta anomenada democràcia formal, sembla que comença a haver-hi una literatura de qualitat, escrita en espanyol, des de Catalunya i sobre Catalunya. Amb això no

volem dir que no hi hagi una literatura de qualitat escrita en català a Catalunya, però, certament, alguns dels grans mites de la Barcelona i de la Catalunya d'ara, ens han arribat vehiculats a través d'una literatura escrita en espanyol. Cal analitzar mínimament aquest fenomen i mirar d'entendre'l, no d'anatemitzar-lo, i també esperonar els creadors catalans a fer una literatura catalana, tan exportable o més com pugui ser-ho, a hores d'ara, la d'un Eduardo Mendoza.

—*Però d'escriptors catalans que escriuen sobre Catalunya n'hi ha força...*

—*¿Quin és l'últim gran mite de la literatura catalana sobre el cap i casal dins de la ciutat de Barcelona?* Doncs, em penso que *La Plaça del Diamant*, i ja fa molts anys d'aquesta obra. Ara hi ha uns Jocs Olímpics, això significa, primerament, vendre la ciutat que els organitza, Barcelona. Jo us puc assegurar, per exemple, que a Alemanya la gent amb un cert interès per la lectura, allò que compra és la traducció alemanya de *La ciudad de los prodigios* del Mendoza. A hores d'ara, ¿què podem oferir nosaltres en aquest sentit?, doncs, una mena de literatura de costums, de bars..., però no hi ha, ara com ara, una literatura catalana que hagi sabut fer un mite de Barcelona o de qualsevol altra cosa distintiva de la identitat catalana i exportable.

—*¿Creu que no es publiquen grans novel·les actualment?*

—La gent d'*Els Marges* constatem que la novel·la, malgrat totes les crisis que ha passat al llarg d'aquest segle, continua subsistent com a gènere i continua sent el gènere literari amb més lectors. Llavors és lògic que els lectors i els crítics reclamem més novel·les, que siguin grans novel·les exportables.

—*¿Els escriptors ho entendran?*

—Nosaltres desitjaríem, com sempre, que la seva resposta no fos la de la indiferència. Amb això ja ens conformaríem; a partir d'aquí ells tenen la paraula, ells i

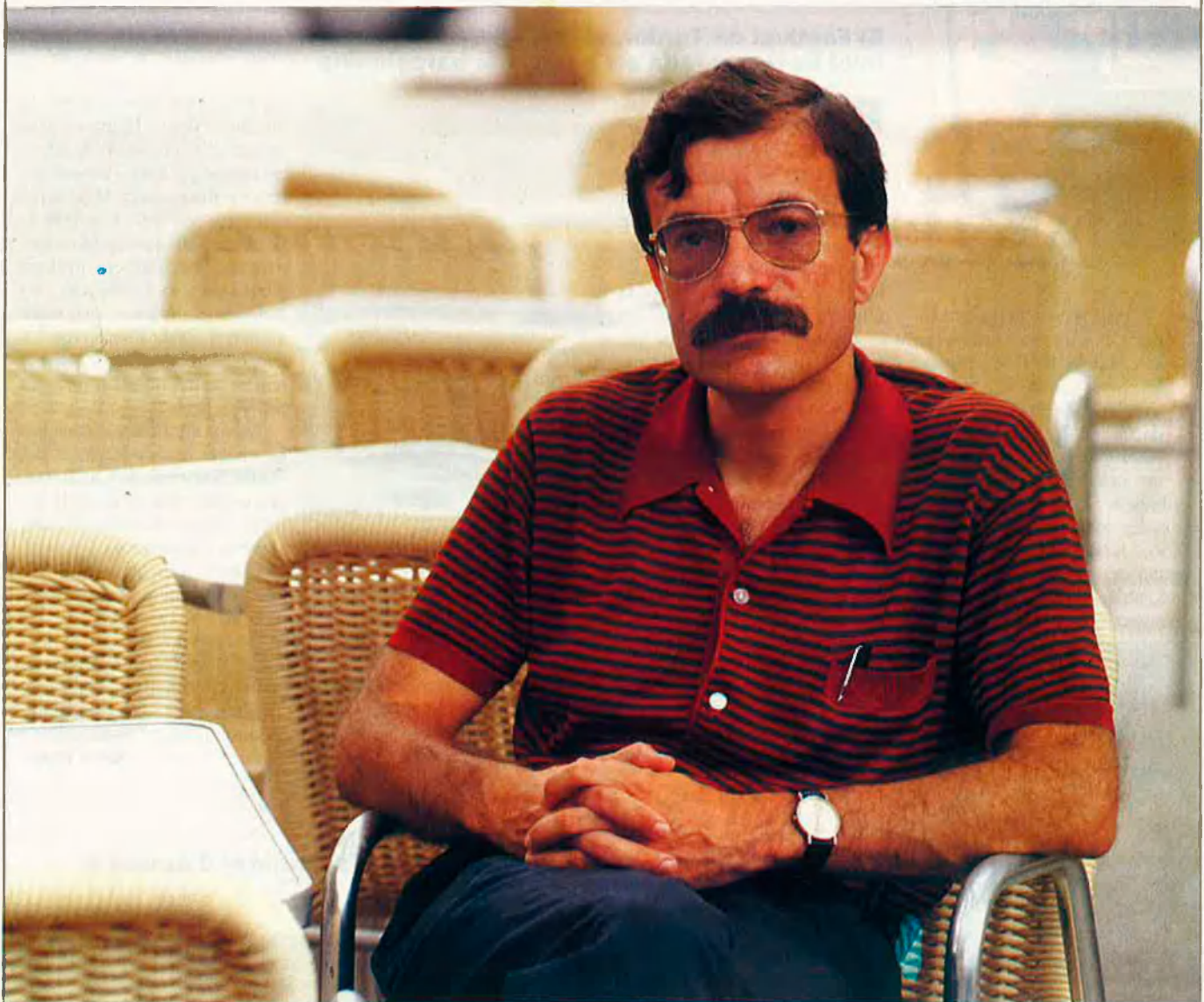
els lectors, i tota la gent implicada en la dinàmica d'aquesta nostra societat catalana.

—*Vostè denuncia aquesta idea d'una literatura espanyola que es vol fer passar per catalana.*

—Allò que denunciem és com l'imperialisme espanyolista instrumentalitza aquest fet per identificar literatura catalana també amb literatura castellana. En definitiva, per tal de prosseguir amb la subsumpció de la llengua catalana dins les àmplies modalitats de la *patria común*. I també denunciem que encunyin expressions com ara aquesta d'Escuela de Barcelona, evidentment en espanyol i referint-se només a senyors que aquí escriuen en espanyol, com si no hi hagués hagut, de sempre, tot de gent que ha escrit en la llengua d'aquest país. Aquí, evidentment, hi ha mala fe, hi ha una jugada que s'inscriu dins l'estratègia llescadora i fagocitadora de l'imperialisme espanyolista.

—*¿Creu que l'origen de tot això és el rebuig de la identitat catalana?*

—És tot just el que estem intentant de plantejar-nos. D'explicacions, n'hi ha moltes. Ara, per exemple, nosaltres estem convençuts que aquest país està pagant encara la factura de la censura contra la llengua... Això es veu en la minva de la competència lingüística, cada cop més progressiva que tenen les generacions joves. Això es nota en el fet que la gent d'aquest país continua llegint molt més en espanyol que no en català. Si entréssim ara en els àmbits formals de la llengua, veuríem moltes coses. Per exemple, realitats que han sorgit, ja quan la llengua d'aquest país disposava de grans mitjans de comunicació: ¿la majoria de bona gent què diuen, el sida o la sida?, ¿de què parlen, de les tropes iraquís o de les tropes iraquianes? La censura va fer la seva feina, però encara ara, (i això ja ho van dir al primer manifest d'*Els Marges*), qualsevol catalanòfon es passa de seguida a

"No hi ha, ara com ara, una literatura catalana que hagi sabut fer un mite de Barcelona".

GARME PUERTOLAS

l'espanyol així que s'adona que el seu interlocutor és hispanòfon. ¿Per què? ¿I per què li costa tant al mercat editorial català de consolidar-se, d'estabilitzar-se? ¿Per què quan hi ha una gran crisi editorial, com la que comença a haver-hi des de fa uns mesos, el primer a rebre amb totes les conseqüències és el món editorial en català? Hi ha molts més factors.

—¿L'exportabilitat dels escriptors catalans és una feina de la Institució de les Lletres Catalanes?

—No sols d'ells, però també. És una jugada a moltes bandes i, en aquest cas, la Institució pot contribuir-hi i ha de contribuir-hi. Ara no ens penséssim que els toca tota la feina a ells, ni de bon tros; també cal que hi hagi molta iniciativa privada.

—¿Com valora la feina que fa la Institució de les Lletres Catalanes?

—Bé, jo crec que fa poc que s'hi han po-

sat i que encara no tenen una seu definitiva; cal donar-los, encara, un marge de confiança. De totes maneres, quan van fundar la Institució de les Lletres Catalanes, no ho vaig acabar d'entendre, o sigui, no em va plaure; perquè la històrica, la primera, sorgí durant la guerra, amb unes circumstàncies completament adverses, llavors tenia la seva lògica que es creés aquesta institució, però quan es va crear de nou, no em vaig saber estar de veure-hi un intent de continuar prescindint de l'Institut d'Estudis Catalans, de continuar deixant que l'Institut vegeti dins de la inèrcia més total i absoluta. I, en aquest sentit, no vaig acabar de veure clara la jugada. Ara, de tota manera, si l'Institut es revifa i reprèn un paper de liderat total i absolut en qüestions culturals en l'ampli sentit del terme, a mi em semblarà molt bé que hi hagi, a fi de fomentar específicament la

producció literària, una tal Institució.

—¿Arribarem a veure l'Institut d'Estudis Catalans en un paper de líder cultural?

—És de les coses que més desitjo. Durant anys, dècades, ha estat una institució fosilitzada. Ara, sembla que les institucions polítiques comencen a veure de bon ull l'Institut, cosa que em sembla molt bé. Però ara cal una renovació en profunditat, una *perestroika*, cal un sortir enfora i cal un deixar de concebre's tan sols com a acadèmia d'erudits i de savis i vetllar per la projecció exterior, per la relació pública. És important que la gent sàpiga que existeix. Han de saber fer-se autopropaganda de manera intel·ligent i eficaç, defugint l'autobombo, sense amagar-se en el seu cau d'erudició resclosida.

Assumpció Maresma
Montse Serra